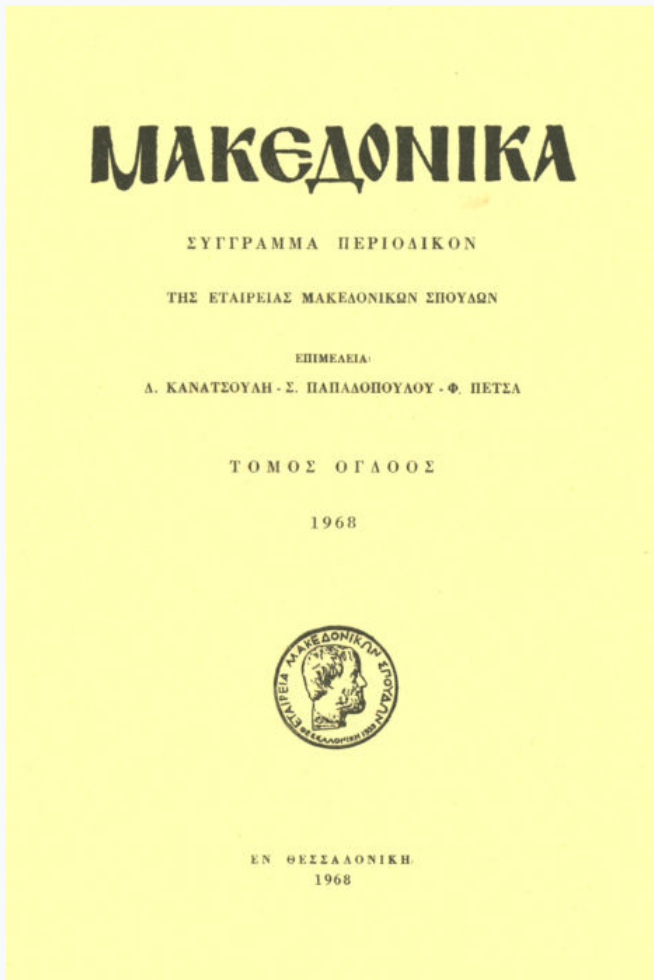

Μακεδονικά

Τόμ. 8, Αρ. 1 (1968)

Γεωργίου Μόδη, Ο Μακεδονικός Αγών και η νεώτερη Μακεδονική ιστορία

Κωνσταντίνος Κ. Παπουλίδης

doi: [10.12681/makedonika.321](https://doi.org/10.12681/makedonika.321)

Copyright © 2014, Κωνσταντίνος Κ. Παπουλίδης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Παπουλίδης Κ. Κ. (1968). Γεωργίου Μόδη, Ο Μακεδονικός Αγών και η νεώτερη Μακεδονική ιστορία. *Μακεδονικά*, 8(1), 418–420. <https://doi.org/10.12681/makedonika.321>

κάθε ένα μοναστήρι, όπως για τη Μονή Δοχειαρίου (σ. 22 - 24), Ξενοφώντος (σ. 24 - 25), 'Αγίου Παντελεήμονος (σ. 25 - 28), την Δάφνη (σ. 28 - 31), τη Μονή Ξηροποτάμου (σ. 31 - 34), τις Καρυές (σ. 34 - 41), την Σκήτη 'Αγίου 'Ανδρέου (σ. 41 - 44), την 'Αθωνιάδα Σχολή (σ. 44 - 52), τη Μονή Κουτλουμουσίου (σ. 52 - 58), το «Κιόσκι» τών Καρυών (σ. 58 - 62), τη Μονή 'Ιβήρων (σ. 63 - 72), Σταυρονικήτα (σ. 72 - 73), Παντοκράτορος (σ. 73 - 74), Βατοπεδίου (σ. 74 - 77), 'Εσφιγμένου (σ. 77 - 78), Χελανδαρίου (σ. 78 - 87), και εξακολουθεί περιληπτικώς για την Μονή Ζωγράφου (σ. 88), Κωνσταμονίου (σ. 88 - 89), Σίμωνος Πέτρας (σ. 89), Γρηγορίου (σ. 91), Διονυσίου (σ. 91 - 93), 'Αγίου Παύλου (σ. 93 - 95), Μεγίστης Λαύρας (σ. 95 - 97), Καρακάλου (σ. 97 - 98), Φιλοθέου (σ. 98) και τέλος για τις Σκήτες (σ. 99 - 101).

'Ακολουθεί μία σειρά από πληροφοριακά ιστορικά σημειώματα, από τα όποια μνημονεύουμε τα σπουδαιότερα: *Μερικά περί τέχνης του 'Αγίου 'Ορους* (σ. 101-106), όπου συγκεντρώνονται όλες οι πληροφορίες για την αρχιτεκτονική, την ζωγραφική και την ξυλογλυπτική στο 'Αγιον 'Ορος, *'Η 25η Μαρτίου στο 'Αγιον 'Ορος* (σ. 106-109), όπου παρουσιάζεται η συμβολή του 'Αγίου 'Ορους στους 'Εθνικούς 'Αγώνες, *'Η Πολιτεία και η Διοίκηση του 'Αγίου 'Ορους* (σ. 111-125), όπου αναλύονται τα 188 άρθρα του Καταστατικού Χάρτου του 'Αγίου 'Ορους του 1924. Και τέλος στο κεφάλαιο: *'Αθως και ξένες έπιρροές* (σ. 133-137) ό σ. εκθέτει κυρίως τό ιστορικό τής ρωσικής έπεκτατικής πολιτικής.

Τό βιβλίό του Π. Συνάδου δέν έχει έπιστημονικές αξιώσεις, 'Ο ίδιος άλλωστε αναφέρει ότι πρόκειται για ταξιδιωτικές έντυπώσεις, πράγμα πού τό κατορθώνει θαυμάσια. Δέν μπορούμε νά κρίνουμε τό γεγονός ότι για τήν Μονή τής Μ. Λαύρας έχει μόνο μία σελίδα κείμενο, διότι και ό ίδιος αναφέρει ότι εκθέτει περιληπτικώς τις πληροφορίες από τό κεφάλαιο περί τής Μονής Ζωγράφου και έξης. 'Εξ άλλου ή άκριβής όρθογραφία τής λέξεως *Βατοπέδι* με *αι* (Βατοπαίδι) άποτελεί λεπτομέρεια πού ξεφεύγει από τά όρια ενός ταξιδιωτικού όδηγού. Τέλος, τό βιβλίό περιέχει πολλές φωτογραφίες τών Μονών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΙΑΗΣ

Γ ε ω ρ γ ί ο υ Μ ό δ η, 'Ο Μακεδονικός 'Αγών και ή νεώτερη Μακεδονική 'Ιστορία, Θεσσαλονίκη 1967, 8ον, σελ. XVI + 430. [Έκδοσις 'Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών, σειρά «Μακεδονική Βιβλιοθήκη», άριθμ. 26].

Παλαιάμος άγωνιστής ό Γ. Μόδης είναι γνωστός και στο εύρύ κοινό. 'Από τά μαθητικά θρανία πήρε τά όπλα και στά βουνά τής Μακεδονίας γνώρισε τούς περισσότερους από τούς Μακεδονομάχους. 'Από τότε φροντίζει νά είναι ένήμερος για κάθε δημοσίευμα επί του Μακεδονικού 'Αγώνος.

'Επί πολλές δεκαετίες τό εύρύ κοινό γνώριζε μόνο «Τά μυστικά του Βάλτου» τής Π. Δέλτα και τις «Μακεδονικές 'Ιστορίες» (11 τόν άριθμό) του Γ. Μόδη. Μερικοί ύποστήριξαν ότι ό Γ. Μόδης θά προσέφερε περισσότερα στην ιστορική έπιστήμη, άν «είχε τήν πρόνοια να παραπέμψι στις πηγές και στα βοηθήματα»¹. Αυτό άκριβώς φροντίζει νά κάμη τώρα με τό νέο έργο του.

1. Πρβλ. και 'Α π. Β α κ α λ ο π ο ύ λ ο υ, βιβλιοκρισία: Γ. Μ ό δ η, Μακεδονικός Αγών και Μακεδόνες άρχηγοί, ('Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών. Μακεδονική Βιβλιοθήκη, άριθμ. 9.), Θεσσαλονίκη 1950, 8ον, σελ. 323, «Μακεδονικά», τόμος δεύτερος (1941 - 1952), Θεσσαλονίκη 1953, σ. 785.

‘Ο σ. τονίζει ότι έγραψε τὸ βιβλίο αὐτὸ γιὰ νὰ ὑπάρξη μία ὀλοκληρωμένη ἱστορία τῶν νεωτέρων χρόνων τῆς Μακεδονίας (σ. VII).

Μετὰ τὸν πρόλογο (σ. VII - XIII) καὶ τὴν βιβλιογραφία (σ. XV - XVI), ἀκολουθεῖ ἡ εἰσαγωγή ἢ ὁποῖα εἶναι ἄρκετὰ κατατοπιστικὴ στὴν προβληματολογία τοῦ Μακεδονικοῦ Ζητήματος.

Πρὶν μὴ ὁ σ. στὸ κυρίως θέμα του, δίνει μία παραστατικὴ εἰκόνα τῆς καταστάσεως στὴ Μακεδονία ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἀναφέρεται στὰ ἐπιτεύγματα τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὴ Μακεδονία στὶς κοινότητες τῆς Αὐστροουγγαρίας, στὴν ἐλληνικὴ ἐπίδραση στὸ Βελιγράδι, στὴν συμβολὴ τῆς Μακεδονίας στὴν ἐπανάσταση τοῦ 1821 καὶ περιγράφει τὰ ἐπαναστατικὰ κινήματα ἀπὸ τὸ 1878 μέχρι τοῦ 1908 (σ. 8 - 270).

Ἀκολουθεῖ ἡ γλαφυρὴ ἐξιστὴρηση¹ τοῦ κυρίως θέματος, τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, σὲ γλώσσα τὴν ὁποία θὰ ὀνομάζουμε «Μόδιο»². Τὴν ἐκθεση τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος ὁ σ. τὴν διαιρεῖ (σύμφωνα μὲ τὴν γεωγραφικὴ διαίρεση τῆς Μακεδονίας) σὲ τρία μέρη, τῆς Δυτικῆς, τῆς Κεντρικῆς καὶ τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας.

Στὴν Δυτικὴ Μακεδονία ἔδρασαν κυρίως ἐντόπιοι ὄπλαρχηγοὶ βοηθούμενοι ἀπὸ τοὺς Κρητες ὄπλαρχηγούς. Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν στὴν περιοχὴ αὐτὴ ἀγιάστηκε ἀπὸ τὸν ἡρωϊκὸ θάνατο τοῦ Παύλου Μελά (σ. 271 - 329). Στὴν Κεντρικὴ Μακεδονία ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν εἶχε σὰν ἐπίκεντρο τὸν θρυλικὸ βάλτο τῶν Γιαννιτσῶν, ὅπου Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι ἔκαμαν μάχες καὶ «ναυμαχίες» (σ. 330 - 384). Καὶ τέλος στὴν Ἀνατολικὴ Μακεδονία ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν εἶχε σὰν ἐπίκεντρο τὴν πόλη τῶν Σερρών. Ἐδῶ οἱ Βούλγαροι καταδῖωξαν καὶ αὐτὸν ἀκόμα τὸν Πρόξενο τῆς Μεγάλης Βρετανίας (σ.385 - 407).

Ἐν τῷ μεταξῦ παρελαύνουν ἡρωϊκὲς μορφές οἱ ὁποῖες θέλησαν νὰ θυσιαστοῦν γιὰ τὰ ἱερά χόματα τῆς Μακεδονίας: Κώττας καὶ Βαγγέλης (σ. 169 - 181), Παῦλος Μελάς (σ. 221 - 234), Κώστας Γαρέφης (σ. 358), Τέλος Ἀγαπηνός — Καπετὰν Ἀγρας — (σ. 382 - 384), Μητρούσης (σ. 402 - 405), Παπαπασχάλης (σ. 406 - 407) καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Οἱ Ἕλληνες καὶ ξένοι ἐπιστήμονες, ποὺ ἀσχολήθηκαν μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, διαπιστώνουν ὅτι οἱ μακεδονομάχοι ὄχι μόνον «ξέρον νὰ ζοῦν καὶ νὰ πεθαίνουν», ἀλλὰ καὶ ὅτι ἐξακολουθοῦν, ὅπως οἱ ἄρχαιοὶ πρόγονοί των, νὰ χύνουν τὸ αἷμα τους γιὰ νὰ ὑπερασπίζον τὰ Ὅσια καὶ τὰ Ἱερά. Ὅταν ὁ Τσακαλάρωφ ζήτησε ἀπὸ τοὺς Πισοδερῖτες 40 ψητὰ ἄρνια, 300 ψωμιά καὶ 60 ὀκάδες τυρί, ἴσως δὲν εἶχαν ἐπίγνωση σὲ ποίους ἀπευθύνονταν, γιὰτὶ ἔλαβε τὴν ἐλληνοπρεπῆ ἀπάντησι: «Τσακαλάρω, Δὲν σοῦ δίνομεν ἄρνια. Δὲν σοῦ δίνομεν ψωμιά καὶ τυρί. Ἄν εἶσαι ἄνδρας, ἐλθὲ νὰ τὰ πάρῃς. Μολὼν λαβὲ. (ὑπογραφή). Παπασταῦρος Τσάμης» (σ. 320).

Καὶ ἐφ’ ὅσον δὲν κάμφθηκαν οἱ Ἕλληνες οὔτε μὲ τίς ραδιουργίες τοῦ Κ.Κ.Ε. κατὰ τὴν διπλῆ βουλγαρο-γερμανικὴ κατοχὴ τῶν ἐτῶν 1941 - 1944, τότε παρουσιάσθηκε ἡ ἴδρυσις ἐνὸς Ψευδομακεδονικοῦ Κράτους. Ἀπὸ τὸ 1944 μέχρι σήμερα οἱ Σκοπιανοὶ παρουσίασαν καὶ «γλώσσα» καὶ... «ἐτυμολογικὸ λεξικό»!. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως εἶναι ὅτι θέλουν, οἱ Σκοπιανοί, νὰ παρουσιάζωνται σὰν ἀδικημένοι. Ποῦ εἶναι ὅμως σήμερα οἱ

1. Περὶ τῆς λογοτεχνικῆς ἀξίας καὶ τοποθετήσεως τοῦ Γ. Μόδη πρβλ. καὶ Π. Σωτῆρ-
ρῖο υ, Ἡ λογοτεχνικὴ Θεσσαλονίκη. Οἱ ἀναζητήσεις τῆς πεζογραφίας, «Μακεδονικὴ
Ζωή», Θεσσαλονίκη, τεῦχος 4ον (1966), σ. 18 - 19.

2. Πρβλ. καὶ Κ. Κ. Π (α π ο υ λ ῖ δ η), Νέαι ἐκδόσεις τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν
Σπουδῶν, «Μακεδονικὴ Ζωή», τεῦχος 21ον (1968), σ. 38.

έλληνικοί πληθυσμοί, και τὰ σχολεία τους, τοῦ Μοναστηρίου, τοῦ Κρουσόβου, τοῦ Μορίοβου, τῆς Στρωμνίτης, τῆς Γευγελῆς καὶ τῆς Δοϊράνης; (σ. 427).

Τέλος ὁ σ., ἀναφερόμενος καὶ πάλιν στοὺς Σκοπιανούς, σημειώνει χαρακτηριστικὰ ὅτι κατάφεραν τὴν ἀνατροπὴ καὶ τὴν διασπορὴ τῆς ἀληθείας (σ. 428).

Καὶ συνεχίζει ὁ κ. Μόδης μὲ μία εὐχὴ μὲ τὴν ὁποία θὰ ἤθελα νὰ κλείσω τὸ σημείωμα αὐτό: «Ἄς ἐλπίσουμε ὅτι ἡ ἡμερία καὶ ἡ καλὴ θέληση θὰ βασιλεύσουν στὴν ταραγμμένη καὶ πολὺπαθὴ αὐτὴ γωνιά τῆς γῆς» (σ. 428).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Κ. ΠΑΠΟΥΛΑΙΔΗΣ

Ἰθθασιῶν Γρ. Γερομιχαλοῦ, Ἡ ἔθνικὴ δρᾶσις τοῦ μητροπολίτου Πελαγονίας Ἰωακείμ Φοροπούλου καὶ αἱ ἐκθέσεις αὐτοῦ, Θεσσαλονίκη 1968, 8ον, σελ. ἦ + 142 + 6 πίνακες, [ἔκδ. Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, «Μακεδονικὴ Βιβλιοθήκη» ἀριθμ. 28].

Εἶναι γνωστὸς ὁ σ. καὶ ἀπὸ ἄλλες του δογματικὲς καὶ ἱστορικὲς μελέτες. Στὴ μελέτῃ του ὅμως αὐτὴ εἶχε τὴν ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ φέρῃ στὴ δημοσιότητα ὅ, τι σχετικὸ ὑπῆρχε, δημοσιευμένο ἢ ὄχι, γιὰ τὸν Ἰωακείμ Φορόπουλο.

Στὸν πρόλογο τοῦ ἔργου του (σ. 1 - 4) ὁ σ. τονίζει τὸν οἰκουμενικὸ χαρακτῆρα τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ποὺ συντέλεσε ὥστε νὰ γίνῃ αὐτὸ «ὁ κοινὸς Πατὴρ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων» καὶ «ἡ κεφαλὴ τῆς ὅλης Ὀρθοδοξίας», σὲ ἀντίθεση πρὸς τὴν Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία μὲ τὴν σύσταση τῆς λεγομένης Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας (1872) διασάλεψε τὸ ἐκκλησιαστικὸ ἔδαφος στὴ Μακεδονία καὶ ἐγίνε αἰτία θλιβερῶν σκηνῶν.

Τὸ ἔργο τοῦ κ. Γερομιχαλοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μέρη: Στὸ πρῶτο μέρος (σ. 11 - 42) ἀναφέρονται γενικὰ περὶ τῆς μητροπόλεως Πελαγονίας καὶ ὅλα τὰ βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν μητροπολίτη Ἰωακείμ Φορόπουλο. Στὸ δεῦτερο μέρος (σ. 43 - 137) ἀναφέρονται: α) Οἱ ἐκθέσεις τοῦ μητροπολίτη Ἰωακείμ, τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας Αἰμιλιανοῦ καὶ τῶν Ἑλλήνων Προξένων τοῦ Μοναστηρίου καὶ β) ἡ διαμαρτυρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, οἱ ἀποφάσεις Δημογεροντίας Μοναστηρίου, τὸ Καταστατικὸ τῶν Ἰδρυμάτων Μοναστηρίου καὶ στατιστικὸ πίνακες.

Στὸ πρῶτο μέρος τοῦ ἔργου (σ. 11 - 42) ὁ σ., μετὰ τὴν ἱστορικὴ ἀναδρομὴ περὶ τῆς Ἐπαρχίας Πελαγονίας (Μοναστηρίου) καὶ τῆς Μητροπόλεως Πελαγονίας (σ. 7 - 10), διαρεῖ τὴν ὅλη σὲ δύο ὑποκεφάλαια. Στὸ πρῶτο ὑποκεφάλαιο (σ. 11 - 24) ἐκθέτει μὲ λεπτομέρεια ὅλες τὶς πληροφορίες (ἄγνωστες μέχρι τώρα καὶ γνωστὲς) γιὰ τὴν καταγωγὴ, τὶς σπουδὲς καὶ τὴν ἐθνικοεκκλησιαστικὴ δρᾶσις τοῦ μητροπολίτη Ἰωακείμ Φοροπούλου στὸ Μοναστήρι. Στὸ δεῦτερο ὑποκεφάλαιο (σ. 25 - 42) ἐκθέτει μὲ ἱστορικὰ τεκμήρια τὶς ὁμότητες τοῦ Βουλγαρικοῦ Κομιτάτου σὲ βάρος τοῦ ἐλληνορθοδόξου στοιχείου τῆς Μακεδονίας.

Τὸ δεῦτερο μέρος τοῦ ἔργου (σ. 43 - 137) διαρεῖται καὶ αὐτὸ σὲ δύο ὑποκεφάλαια. Τὸ πρῶτο ὑποκεφάλαιο περιλαμβάνει τὶς ἐκθέσεις τοῦ μητροπολίτη Ἰωακείμ (σ. 45 - 78), τὶς ἐκθέσεις τοῦ ἐπισκόπου Πέτρας Αἰμιλιανοῦ (ὁ ὁποῖος ἀργότερα δολοφονήθηκε σάν μητροπολίτης Γρεβενῶν ἀπὸ τὰ ὄργανα τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας στὴ Μακεδονία) (σ. 78 - 88) καὶ τέλος τὶς ἐκθέσεις (ἀνέκδοτες μέχρι τώρα) τῶν Ἑλλήνων Προξένων τοῦ Μοναστηρίου πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν (σ. 88 - 96).

Τὸ δεῦτερο ὑποκεφάλαιο (σ. 97 - 137) ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ διαμαρτυρία τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ Γ', ἡ ὁποία ἀναφέρεται στοὺς περιορισμοὺς τῶν δικαιοδοσιῶν τῶν μητροπολιτῶν τῆς Μακεδονίας (σ. 97 - 100). Κατόπιν ὁ σ. παρουσιάζει